

УДК 378.174:37.04

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-291-297

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ЗЕЛЕНСЬКА Людмила –

доктор педагогічних наук, професор, декан факультету історії і права, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3324-5173>

e-mail: zelenshaya_ludmila@ukr.net

СЕРЯКОВ Сергій –

кандидат історичних наук, доцент, координатор грантових проєктів, координатор з наукової роботи факультету історії і права, доцент кафедри всесвітньої історії Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2187-5263>

e-mail: seriakov76@hnpu.edu.ua

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ Й ДОСВІД РОБОТИ СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ГУРТКІВ ФАКУЛЬТЕТУ ІСТОРІЇ І ПРАВА ХНПУ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

Статтю присвячено теоретичному обґрунтуванню ролі студентських наукових гуртків у професійному становленні здобувачів вищої освіти. Здійснено аналіз мережі й організаційно-педагогічних засад діяльності студентських наукових гуртків факультету історії і права Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Доведено ефективність гурткової роботи як механізму практичної реалізації програмних компетентностей (ПК) та програмних результатів навчання освітніх програм за спеціальностями А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), А4.07 Середня освіта (Географія), Д8 (Право). У процесі дослідження використано методи аналізу, синтезу, систематизації та контекстного аналізу змісту й форм засідань студентських наукових гуртків та їх кореляції з результатами навчання. Виявлено, що студентські наукові гуртки виконують низку функцій: розвитку критичного і креативного мислення, ораторських здібностей, мовленнєвої культури, навичок науково-дослідницької діяльності (через виконання проєктів, розв'язання кейсів, підготовку публікацій та виголошення доповідей), умінь застосовувати її результати у процесі навчання та практичної професійної діяльності. Діяльність студентських наукових гуртків спрямована і на виховання всебічно і гармонійно розвинутої особистості майбутнього фахівця, формування морально-етичної культури та прищеплення європейських цінностей через обговорення суспільно-значущих історичних, правових та соціальних питань. Доведено, що гурткова робота на факультеті історії і права ХНПУ імені Г.С. Сковороди слугує стартовим майданчиком для генерації наукових ідей, що трансформуються в наукові роботи, публікації, проєкти, конкурси й олімпіади. Зроблено висновок про те, що участь здобувачів вищої освіти факультету історії і права у роботі студентських наукових гуртків не лише поглиблює спеціалізовані знання, але й гарантує успішний перехід від навчальної теорії до продуктивної науково-дослідницької та висококваліфікованої професійної діяльності.

Ключові слова: науково-дослідницька діяльність, студентський науковий гурток, організація роботи, зміст, форми засідань, спеціальність Середня освіта (Історія та громадянська освіта), Середня освіта (Географія), Право, професійне становлення.

ZELENSKA Liudmyla –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Dean of the Faculty of History and Law, Professor of the Department of Educology and Innovative Pedagogy H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3324-5173>

e-mail: zelenshaya_ludmila@ukr.net

SERYAKOV Sergiy –

PhD in History, Docent, Grant Coordinator in H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Deputy Dean for Scientific Work of the Faculty of History and Law,

Associate Professor in Department of World History H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2187-5263>

e-mail: seriakov76@hnpu.edu.ua

ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL PRINCIPLES AND WORK EXPERIENCE OF STUDENT SCIENTIFIC CLUBS OF THE FACULTY OF HISTORY AND LAW OF THE G.S. SKOVORODA KNP

This article is devoted to the theoretical justification of the role of student research societies in the professional development of higher education students. An analysis has been carried out of the network and the organisational and pedagogical foundations of the activities of student research societies at the Faculty of History and Law of the H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. The effectiveness of society work as a mechanism for the practical implementation of programme competences (PCs) and learning outcomes of educational programmes in the specialisations A4.03 Secondary Education (History and Civic Education), A4.07 Secondary Education (Geography), and D8 (Law) has been demonstrated. The research employed methods of analysis, synthesis, systematisation and contextual analysis of the content and formats of student research club meetings and their correlation with learning outcomes. It was found that student research clubs fulfil a number of functions: developing critical and creative thinking, public speaking skills, linguistic competence, research skills (through project work, case studies, preparing publications and delivering presentations), and the ability to apply these outcomes in the learning process and practical professional activities. The activities of student research societies are also aimed at fostering the well-rounded

and harmonious development of future professionals, shaping a culture of moral and ethical values, and instilling European values through the discussion of socially significant historical, legal and social issues. It has been demonstrated that club activities at the Faculty of History and Law of the H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University serve as a launchpad for generating research ideas, which are transformed into research papers, publications, projects, competitions and academic contests. It is concluded that the participation of higher education students at the Faculty of History and Law in the work of student research clubs not only deepens specialised knowledge but also ensures a successful transition from academic theory to productive research and highly qualified professional activity.

Key words: research activity, student research group, organisation of work, content, forms of meetings, specialisation: Secondary Education (History and Civic Education), Secondary Education (Geography), Law, professional development.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Інтеграція України в Європейський Освітній Простір (СОП) та імплементація стандартів ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area) вимагають посилення дослідницької компоненти в освітньому процесі закладів вищої освіти. Студентські наукові гуртки (СНГ) слугують однією з дієвих форм, що здатна забезпечити інтеграцію навчання і наукової діяльності у процесі фахової підготовки здобувачів вищої освіти за освітніми програмами відповідної спеціальності.

Аналіз досвіду студентських наукових гуртків конкретного закладу вищої освіти – Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди – дозволяє конкретизувати організаційно-педагогічні засади роботи СНГ, узгодити їх діяльність із законодавством, виявити апробовані та адаптовані до умов університету ефективні практики роботи СНГ, окреслити проблемні аспекти у їх роботі та запропонувати практичні рекомендації для вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти (НДРС), зокрема функціонування СНГ, є предметом дослідження як українських, так і зарубіжних дослідників. Розробка окресленої проблеми здійснюється науковцями за такими напрямками:

- теоретико-методологічні засади НДРС та СНГ (Н. Зайцев [1], Л. Довгань [2], І. Дем'яненко [3], С. Коваленко [8], В. Кремень [10], В. Слюсаренко [21], М. Штефан [25] та ін.);

- форми, методи, структура та нормативно-правове забезпечення функціонування СНГ (Н. Курочка [11], В. Ладиченко [12] та ін.);

- порівняльний аналіз організації НДРС та менторства в науковій роботі у країнах ЄС та США (О. Локшина [13], С. Сисоева [20] та ін.);

- використання ІКТ, методів кейс-стаді та проєктної діяльності задля формування дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти (Н. Морзе, О. Кузьмінська, М. Мазорчук, В. Павленко, О. Прохоров [26] та ін.).

Не зважаючи на вагомий доробок учених у царині організації науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти, зокрема шляхом їхньої участі у роботі наукових гуртків, не достатньо розкритими залишаються методичні та організаційні аспекти роботи СНГ, які об'єднують студентів різних спеціальностей, зокрема майбутніх учителів історії, географії та фахівців у галузі права. Потребує деталізації досвід інтеграції сучасних цифрових інструментів у діяльність СНГ з історії і права. Відсутня уніфікована, адаптована для українських реалій та спеціальностей система критеріїв та показників оцінки результативності роботи наукових гуртків. На часі дослідження, яке б демонструвало, як саме різні форми засідань СНГ забезпечують успішний перехід здобувачів від навчальної теорії до

продуктивної науково-дослідницької і професійної діяльності.

Мета статті – теоретично обґрунтувати організаційні засади діяльності СНГ, продемонструвати їх роль як дієвого засобу професійного й особистісного становлення здобувачів вищої освіти, установити пряму кореляцію цієї діяльності з формуванням у здобувачів вищої освіти програмних компетентностей та програмних результатів навчання, визначених освітніми програмами спеціальностей факультету історії і права ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети були використані такі методи дослідження:

- аналіз, синтез, узагальнення та систематизація – для вивчення нормативно-правової бази, освітніх програм (ПК/ПРН), тематичних планів та матеріалів звітів про діяльність СНГ факультету історії і права ХНПУ імені Г.С. Сковороди;

- порівняльний та контекстний аналіз – для зіставлення тематики засідань гуртків з актуальними викликами сучасності та конкретними програмними компетентностями освітніх програм спеціальностей факультету історії і права;

- педагогічне спостереження – за процесом роботи гуртків та результатами участі здобувачів у конференціях і конкурсах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Студентські наукові гуртки є важливою складовою інфраструктури факультету історії і права ХНПУ імені Г.С. Сковороди, які забезпечують комплексний (освітній, дослідницький, особистісний) розвиток здобувачів освіти. Діяльність цих інститутів студентського самоврядування спирається на широку нормативну базу – Конституцію України [9], Закон України «Про вищу освіту» [6], Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [7], Статут Університету [22], «Положення про діяльність студентського наукового гуртка Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди» [19]. Згідно з «Положенням...», студентський науковий гурток – це організаційне об'єднання на кафедрі, учасниками якого є широке коло здобувачів вищої освіти факультету, що формується за напрямом наукової діяльності кафедри відповідно до затверджених тематичних планів роботи кафедри на некомерційній основі [19, с. 3].

Наукові гуртки й семінари реалізують на факультеті історії і права низку важливих функцій, які допомагають забезпечити ефективність його діяльності:

- формування інтересу здобувачів освіти до наукової творчості;

- розвиток креативного і критичного мислення;

- набуття навичок науково-дослідницької діяльності та вміння застосовувати її результати в процесі навчання і практичної професійної діяльності;

- формування здатності аналізувати наукову проблему, визначати алгоритм її вирішення і подальші перспективи дослідження;

- набуття ораторських здібностей, розвиток мовленнєвої культури, навичок публічних виступів, підготовки і структурування доповідей, аргументування своєї позиції, ведення наукової дискусії;

- виявлення талановитих і найбільш здібних до науково-дослідницької роботи здобувачів вищої освіти;

- поглиблене вивчення проблематики освітніх компонент відповідно до освітніх програм факультету історії і права.

На факультеті історії і права активно функціонують 13 студентських наукових гуртків та семінарів, що охоплюють основні фахові напрями: 6 юридичних, 5 історичних та 2 географічних. Додатково, для розвитку навичок ведення дискусії та популяризації європейських цінностей, на постійній основі діє Студентський дебатний клуб «Діалоги про ЄС». Як правило, кількість гуртківців складає від 7 до 11 осіб. В окремих випадках число учасників засідань зростає до 20 осіб (до прикладу, гурток «Конституційне і міжнародне право» і «Гурток ораторського мистецтва» – 15 осіб, гурток з кримінального процесу «Шлях до правосуддя» – 18 осіб, гурток «Правознавчі та суспільствознавчі студії» – 20 осіб, «Історіографічний гурток» – до 25 осіб, Студентський дебатний клуб факультету історії і права «Діалоги про ЄС» – до 25 осіб.

Напередодні кожного нового навчального року узгоджується попередня тематика засідань гуртків, терміни їх проведення, складається і затверджується план їх роботи. Зазвичай засідання гуртків проводяться один раз на місяць. Водночас можуть проводитися додаткові засідання в цілях презентації певної теми з нагоди суспільно важливої події. Наприкінці кожного навчального року керівники наукових гуртків подають звіти, в яких характеризуються головні результати його діяльності, окреслюється тематика проведених засідань, зазначається кількість і персональний склад учасників. Діяльність наукових гуртків і семінарів факультету активно висвітлюється на сайті ХНПУ імені Г.С. Сковороди (зокрема, на сторінках кафедр факультету історії і права) [12-15], на Фейсбук сторінках факультету історії і права та Студентського наукового товариства факультету [21; 22].

Діяльність наукових гуртків і семінарів має суттєвий вплив на загальну динаміку науково-дослідницької роботи здобувачів факультету. Доповіді, які презентують гуртківці на засіданнях, згодом набувають форм виступу на наукових конференціях різного рівня, тематичних круглих столах та інших наукових заходах. Зокрема, йдеться про:

1) Першу всеукраїнську науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми правозастосування: сучасні виклики та перспективи» (м. Львів, 21 листопада 2024 р), учасниками якої є Поліна Жулій та Єлизавета Настаченко – члени наукового гуртка з адміністративного права і процесу (керівник – доц. О.А. Задихайло);

2) Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих вчених і здобувачів освіти «Вдосконалення правового регулювання: погляд молодих науковців» (Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені

Василя Стефаніка, м. Івано-Франківськ, 09 травня 2025 р.). Під час цього наукового заходу свої доповіді презентували Поліна Жулій, Єлизавета Настаченко і Марія Кіресенко – члени гуртка з адміністративного права і процесу (керівник – доц. О.А. Задихайло);

3) Міжнародну наукову конференцію «Актуальні проблеми приватного та публічного права», присвячену 95-річчю від дня народження члена-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, заслуженого діяча науки України д.ю.н., професора О.І. Процевського (ХНПУ імені Г.С.Сковороди, Харків, 28 березня 2025 р.). До роботи конференції у формі виступів долучилися Марина Мороз, Єлизавета Настаченко, Поліна Жулій, Наталія Мосенцова, Марія Кіресенко та Анастасія Сковоник, які є членам наукового гуртка з кримінально-правових дисциплін (керівник – доц. М.Г. Корабель) і/або наукового гуртка з трудового права (керівник – проф. О.О. Коваленко);

4) Всеукраїнську наукову конференцію «Науково-освітня еліта та формування інтелектуального потенціалу української нації» (ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 28 березня 2025 р.), в якій взяли участь члени Історіографічного гуртка (керівник – проф. О.М. Богдашина) Сергій Ріпка та Андрій Дяденко;

5) Всеукраїнську студентсько-учнівську науково-практичну конференцію «Актуальні питання історичного розвитку України і світу очима молоді» (ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 15 травня 2025 р.), під час якої з науковими доповідями виступили Ольга Гусак, Єлизавета Семенець, Іван Туюсов, Анна Явтушенко, які є членами наукового гуртка «Вітчизняна культура в європейському контексті» (керівник – проф. О.О. Ніколасенко);

6) VI Міжнародну науково-методичну конференцію «Сходознавство. Актуальність та перспективи» (ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 28 березня 2025 р.), у роботі якої взяли участь Вадим Дегтярьов, Поліна Коровасенко, Максим Корінко – члени студентського наукового семінару «Сходознавчі студії» (керівник – доц. Л.М. Ямпольська).

Логічним продовженням участі гуртківців у наукових конференціях є публікація їх наукових текстів у збірниках статей і тез, а також у фахових виданнях з відповідної галузі знань чи спеціальності. До прикладу, постійні учасники наукового гуртка з адміністративного права і процесу Поліна Жулій, Єлизавета Настаченко опублікували наукові статті у співавторстві з науковим керівником доц. О.А. Задихайло у Випуску 40 «Збірника наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, Право» [4; 5].

Зміст засідань студентських наукових гуртків та семінарів вирізняється високою актуальністю і, як правило, сфокусований на проблематиці, що має першочергове значення як для наукової і академічної сфери, так і для громадського життя. Зокрема, в 2024/2025 н.р. розглядалися такі теми:

а) Історіографічний гурток (керівник – проф. О.М. Богдашина) – «Міфи з української та всесвітньої історії XX ст.» (9 вересня 2024 р.), «Біографістика: реальний попит чи мода?» (27 березня 2025 р.), «Динаміка зміни урбаністичного образу Харкова в фотографіях» (24 квітня 2025 р.);

б) науковий гурток «Вітчизняна культура в європейському контексті» (керівник – проф.

О.О. Ніколаєнко) – «Релігійна культура Київської Русі» (жовтень 2025 р.);

в) науковий гурток «Правознавчі та суспільствознавчі студії» (доц. О.М. Солошенко) – «Українське козацтво: правові традиції та сучасність» (25 жовтня 2024 р.), «Право на освіту в Україні. Права і обов'язки учасників навчально-виховного процесу» (17 лютого 2025 р.), «Права громадян України у сфері захисту населення і території від надзвичайних ситуацій воєнного характеру (до Всесвітнього дня цивільної оборони)» (24 березня 2025 р.) та ін.;

г) студентський науковий семінар «Сходознавчі студії» (керівник – доц. Л.М. Ямпольська) – «Турецька Республіка від Атаюрка до Ердогана: через маркери демократії та авторитаризму» (6 листопада 2024 р.) і ін.

д) студентський дебатний клуб «Діалоги про ЄС» (керівники – доц. С.В. Мірошніченко; доц. Л.М. Ямпольська) – «Євроатлантизм – гарантія стабільності чи небезпека втрати національних цінностей?» (27 вересня 2024 р.), «Зелена економіка» ЄС для України: реальний шлях до сталого розвитку чи утопія сьогодення?» (13 травня 2025 року);

е) науковий гурток «Вчитель географії від А до Я» (керівник – доц. Т.С. Коптева) – «Аналіз світових екологічних проблем та їх відображення в шкільному курсі географії» (12 травня 2025 р.).

Тематичне наповнення засідань студентських наукових гуртків спрямоване на професійний розвиток та виховання майбутніх фахівців. Воно формується таким чином, аби сприяти становленню цілісної особистості, прищеплюючи здобувачам вищої освіти морально-етичні цінності, розширюючи їхні культурні горизонти та закладаючи основи наукового світогляду.

Проведені засідання наукових гуртків у 2024/2025 навчальному році яскраво демонструють цю мету, фокусуючись на важливих історичних, політичних, соціальних та культурних питаннях, як от «Тема Голокосту в художньому кіно» (науковий гурток з етнічної історії, керівник – доц. О.С. Гончарова, 31 жовтня 2024 р.), «Історія кримськотатарського народу (приурочено до дня кримського спротиву російській окупації)» (Науковий гурток з етнічної історії, керівник – доц. О.С. Гончарова; Історіографічний гурток, керівник – проф. О.М. Богдашина, 24 лютого 2025 р.); «Зруйнована й понівечена війною культура: перспективи розвитку» (науковий гурток «Вітчизняна культура в європейському контексті», керівник – проф. О.О. Ніколаєнко, квітень 2025 р.). Звернення до подібної тематики сприяє тому, що наукові гуртки перетворюються на потужний інструмент неформальної освіти, який не лише поглиблює фахові знання, але також виховує відповідальних, культурно обізнаних та морально зрілих громадян, здатних критично оцінювати складні виклики сучасності.

Цьому також сприяє тематика студентських наукових гуртків у галузі права, які відіграють важливу роль у формуванні правосвідомості, загального інтелектуального і культурного кругозору здобувачів освіти. Зокрема, в межах роботи гуртка «Конституційне і міжнародне право» (керівник – проф. В.В. Марченко) у 2024/2025 н.р. було обговорено такі теми; «Конституційні права людини і громадянина», «Національна правова система як відображення правової ідеології держави», «Міжнародно-

правові питання визначення агресії», «Особливості міжнародно-правової відповідальності (щодо агресії РФ проти України)» тощо. Засідання гуртка з кримінального процесу «Шлях до правосуддя» були присвячені актуальним питанням кримінального процесу (процесуальному статусу прокурора, поняттю «обґрунтована підозра», стандартам доказування). Члени Гуртка з кримінально-правових дисциплін (керівник – доц. М.Г. Корабель) детально пропрацьовували питання «Злочинність військово-службовців як соціально-кримінологічна детермінанта національної безпеки України», «Запобігання злочинності неповнолітніх: деякі аспекти», «Щодо проблеми кримінальної відповідальності за готування до кримінального правопорушення: межі карності та доцільність криміналізації» тощо. На засіданнях Гуртка з трудового права (керівник – проф. О.О. Коваленко) було обговорено окремі питання правового регулювання праці одиноких матерів, правового регулювання праці вагітних жінок, суміщення і сумісництва, правового регулювання праці неповнолітніх тощо.

Важливу роль у професійному розвитку здобувачів освіти відіграє також студентський науковий гурток «Вчитель географії від А до Я» (керівник – доц. Т.С. Коптева). Під час його засідань розглядалася низка актуальних питань методики викладання географії – «Основи картографії: методи та прийоми роботи з картами» (07 жовтня 2024 р.), «Організація позакласної роботи: підготовка вікторин, конкурсів, проєктів» (04 листопада 2024 р.), «Використання віртуальних екскурсій у навчанні географії» (19 лютого 2025 р.) тощо. Діяльність цього гуртка сприяє формуванню вчителя-новатора, який володіє не лише ґрунтовними знаннями, але й сучасним методичним інструментарієм.

Окрім традиційного обговорення актуальних наукових проблем, засідання студентських наукових гуртків і семінарів передбачають й інші формати проведення. Зокрема, це зустрічі з провідними вченими, вчителями-практиками та досвідченими юристами; виконання групових чи індивідуальних проєктів та звітування за їх результатами; екскурсії на виробництво, в т.ч. з метою вивчення досвіду роботи органів державного управління, органів місцевого самоврядування (гурток «Конституційне і міжнародне право»); розв'язання реальних кримінально-процесуальних кейсів, складання проєктів процесуальних документів (протоколів, ухвал, клопотань тощо); здійснення юридичної експертизи документів із виявленням помилок (гурток з кримінального процесу «Шлях до правосуддя»).

Діяльність студентських наукових гуртків та семінарів на факультеті не обмежується обговоренням актуальних тем. Вона є ефективним майданчиком для практичної наукової роботи: учасники активно генерують власні дослідницькі проєкти, які згодом стають основою для їх успішної участі у всеукраїнських конкурсах і олімпіадах. Така системна підготовка забезпечує високий рівень конкурентоспроможності майбутніх фахівців і формує їхнє портфоліо досягнень. Зокрема, учасницею Всеукраїнського молодіжного конкурсу «Юридична освіта майбутнього» стала Поліна Жулій (тема роботи: «Чи готує юридична освіта справжніх фахівців: що потрібно змінити вже сьогодні?»). У Всеукраїнській студентській дистанційній олімпіаді з дисципліни

«Конституційне право України», присвяченій 125-й річниці з дня заснування Національного університету «Запорізька політехніка» (23-24 квітня 2025 р.), взяли участь члени гуртка «Конституційне і міжнародне право» Поліна Жулій і Єлизавета Настаченко. При цьому перша з них отримала Диплом III ступеню.

Водночас студентські наукові гуртки і семінари виступають невід'ємним складником освітнього процесу, що забезпечує якісну та комплексну фахову підготовку здобувачів освіти. Діяльність гуртків, форми їх проведення та конкретні результати (наукові дослідження, презентації, конкурсні роботи) безпосередньо корелюють із програмними компетентностями (ПК) та програмними результатами навчання (ПРН), визначеними освітніми програмами. У такий спосіб гурткова робота стає потужним інструментом практичного формування та підтвердження тих загальних і спеціальних компетентностей, яких здобувачі набувають за освітніми програмами факультету історії та права.

Розглянемо цей зв'язок на прикладі ОП «Історія в закладах освіти» зі спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта). Участь здобувачів у роботі гуртків розвиває їх здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності, ведення аргументованої дискусії (СК 1); обґрунтовувати, планувати та виконувати науковий або творчий проєкт (у тому числі кваліфікаційну роботу), аналізувати й узагальнювати його результати, готувати та оприлюднювати доповіді, презентації за результатами дослідницької діяльності (СК 8). Участь в обговоренні суспільно-значущих питань минулого і сьогодення сприяє формуванню в студентів національної і громадянської ідентичності, поширює і популяризує знання з національної історії, етнополітики в незалежній Україні, привчає моделювати свою поведінку на засадах громадянської зрілості та діяльнісного підходу, самостійно приймати рішення, виходячи з цінностей громадянського суспільства (СК 9). Підготовка учасниками гуртків наукових робіт (з метою їх подальшої публікації і/або подання для участі у всеукраїнських конкурсах) забезпечує обізнаність із закономірностями наукового, соціального і професійного мислення, оволодіння комплексним, інтеграційним, історичним, динамічним, ситуаційним, системним підходами до наукового аналізу, послуговуючись методами історичного дослідження (СК12); формує вміння визначати та застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів, використовувати комплекс наукових дефініцій для вирішення науково-практичних завдань при викладанні предметів громадянської та історичної освітньої галузі (СК13); розвиває здатність критично оцінювати результати наукових досліджень, висувати гіпотези, вибудовувати моделі процесів і явищ української та всесвітньої історії (СК15) тощо [18].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Подальших досліджень потребують питання залученості студентів до. Отже, студентські наукові гуртки, семінари та дебатний клуб факультету історії і права є потужним, багатofункціональним і невід'ємним складником освітнього процесу, науково-дослідницької та позааудиторної діяльності, що забезпечує не лише

поглиблену фахову, але й всебічну особистісну підготовку здобувачів освіти.

Діяльність студентських наукових гуртків і семінарів слугує дієвим механізмом:

- практичної реалізації програмних компетентностей (ПК) та результатів навчання (ПРН): різноманітні форми роботи, від розв'язання юридичних кейсів до обговорення історичних міфів, безпосередньо формують у студентів критичне мислення, дослідницькі, ораторські та аналітичні здібності, що є необхідною умовою для отримання кваліфікації за освітніми програмами;

- генерування наукових ідей: гуртки є дієвим стартовим майданчиком, де студентські доповіді трансформуються у конкурентоспроможні наукові роботи, статті та тези. Це підтверджується систематичною участю здобувачів у всеукраїнських і міжнародних конференціях, олімпіадах та їх публікаціями у фахових виданнях, що створює міцне портфоліо випускників, підвищує їх конкурентоспроможність на ринку праці.

- формування цілісної особистості та світогляду: актуальна тематика засідань (зокрема, Голокост, трагічні сторінки історії кримськотатарського народу, європейська інтеграція) сприяє вихованню морально-етичних цінностей, національної свідомості та громадянської ідентичності, підготовці відповідальних та морально зрілих громадян, здатних відповідати на складні виклики сучасності.

Мережа студентських наукових гуртків і семінарів факультету історії і права не лише поглиблює спеціалізовані знання, але й гарантує успішний перехід здобувачів від навчальної теорії до продуктивної науково-дослідницької та висококваліфікованої професійної діяльності.

Подальших досліджень потребують питання залученості студентів до науково-дослідницької діяльності через дотримання принципів відкритої науки.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Дем'яненко І. І. Підготовка майбутніх фахівців до науково-дослідної діяльності у вищому навчальному закладі. *Проблеми освіти*. 2005. № 41. С. 48–53.
2. Довгань Л. М. Педагогічні умови формування дослідницької компетентності студентів вищих технічних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Кривий Ріг, 2011. 220 с.
3. Зайцев Н. І. Дослідницька робота студентів як засіб формування історичної свідомості. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2013. № 4. С. 134–139.
4. Задохайло О. А., Жулій П. В. Проблеми кваліфікації адміністративного проступку в процесі розгляду справи про адміністративне правопорушення. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Право»*. 2024. Випуск 40. С. 72–77.
5. Задохайло О. А., Настаченко Є. О. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітніх. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Право»*. 2024. Випуск 40. С. 78–86. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/law/article/view/16306>
6. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
7. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
8. Коваленко С. М. Організація самостійної роботи студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання. *Педагогіка і психологія*. 2010. № 4 (69). С. 136–143.

9. Конституція України. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA%96-%D0%B2%D1%80#Text>

10. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні: інноваційні аспекти. *Філософія освіти*. 2008. № 1–2. С. 4–15.

11. Курочка Н. І. Форми організації науково-дослідної роботи студентів у вищих навчальних закладах. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2014. № 12 (283). С. 177–183.

12. Ладиченко В. В. Організаційно-правове забезпечення науково-дослідної роботи студентів у сучасних умовах. *Право України*. 2018. № 3. С. 135–142.

13. Локшина О. Стратегія європейського співробітництва у галузі освіти і навчання у 2021–2030 рр. як євроінтеграційний орієнтир для української освіти. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 4. С. 5–17.

14. Наукова діяльність кафедри всесвітньої історії. URL: <http://hnpu.edu.ua/uk/division/naukova-diyalnist-kafedry-vsvesvitnoyi-istoriyi>

15. Наукова діяльність кафедри історії України. URL: <http://hnpu.edu.ua/uk/division/naukova-diyalnist-kafedry-istoriyi-ukrayiny>

16. Наукова діяльність кафедри суспільно-економічних дисциплін і географії. URL: <https://sites.google.com/hnpu.edu.ua/kafedra-econom-geografiyi/naukova-diyalnist>

17. Наукова діяльність кафедри теорії і методики викладання суспільно-правових дисциплін. URL: <http://hnpu.edu.ua/uk/division/naukova-diyalnist-kafedry-teoriyi-i-metodyky-vykladannya-suspilno-pravovykh-dyscyplin>

18. Освітня програма «Історія в закладах освіти». Другий (магістерський) рівень вищої освіти. Галузь знань – А Освіта. Спеціальність – А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта). Харків, 2025. URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Osv%D1%96n%D1%96_programi/Osvitni_programu_magistr/2025/Istoriya_v_zakladah_osvitu.pdf

19. Положення про діяльність студентського наукового гуртка Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pro_diyalnist_naykovogo_gyrtka.pdf

20. Сисоєва С. О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу. *Хмельницький: ХГПА*, 2008. 324 с.

21. Слюсаренко В. В. Розвиток дослідницької культури майбутніх педагогів в умовах інноваційного освітнього середовища. *Теорія і методика професійної освіти*. 2018. Вип. 12. С. 121–128.

22. Статут Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (нова редакція). URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/STATUT%202025.pdf

23. ФБ сторінка СНТ факультету історії і права. URL: <https://www.facebook.com/groups/273462361205997>

24. ФБ сторінка факультету історії і права. URL: <https://www.facebook.com/groups/5278599615588908>

25. Штефан М. А. Організація науково-дослідної роботи студентів. Київ: КНТЕУ, 2004. 138 с.

26. Kuzminska O., Mazorchuk M., Morze N., Pavlenko V., Prokhorov A. Study of Digital Competence of the Students and Teachers in Ukraine. *International Conference on Information and Communication Technologies in Education, Research, and Industrial Applications*. 2018. Pp. 148–169.

REFERENCES

1. Demianenko, I. I. (2005). Pidhotovka maibutnix fakhivtsiv do naukovo-doslidnoi diialnosti u vyshchomu navchalnomu zakladi [Preparing future specialists for research activities in a higher educational institution]. *Problemy osvity*. № 41. S. 48–53. [in Ukrainian]

2. Dovhan, L. M. (2011). Pedahohichni umovy formuvannya doslidnytskoi kompetentnosti studentiv vyshchyykh tekhnichnykh navchalnykh zakladiv: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 [Pedagogical conditions for the formation of research competence of students of higher technical educational

institutions: dissertation ... candidate of pedagogical sciences: 13.00.04]. *Kryvyi Rih*. 220 s. [in Ukrainian]

3. Zaitsev, N. I. (2013). Doslidnytska robota studentiv yak zasib formuvannya istorychnoi svidomosti. [Student research work as a means of forming historical consciousness]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu*. Serii: Pedahohika. № 4. S. 134–139. [in Ukrainian]

4. Zadykhailo, O. A., Zhulii, P. V. (2024). Problemy kvalifikatsii administratyvnoho prostupku v protsesi rozghliadu spravy pro administratyvne pravoporushennia [Problems of qualification of administrative offense in the process of considering a case on an administrative offense]. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody «Pravo»*. Vypusk 40. S. 72–77. [in Ukrainian]

5. Zadykhailo, O. A., Nastachenko, Ye. O. (2024). Osoblyvosti prytiahnennia do administratyvnoi vidpovidalnosti nepovnolitnikh [Peculiarities of bringing minors to administrative responsibility]. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody «Pravo»*. Vypusk 40. S. 78–86. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/law/article/view/16306> [in Ukrainian]

6. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine "On Higher Education"]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian]

7. Zakon Ukrainy «Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diialnist» [Law of Ukraine "On Scientific and Scientific-Technical Activities"]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> [in Ukrainian]

8. Kovalenko, S. M. (2020). Orhanizatsiia samostiinoi roboty studentiv v umovakh kredytno-modulnoi systemy navchannia [Organization of independent work of students in the context of a credit-modular system of education]. *Pedahohika i psykholohiia*. 2010. № 4 (69). S. 136–143. [in Ukrainian]

9. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA%96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian]

10. Kremen, V. H. (2008). Osvita i nauka v Ukraini: innovatsiini aspekty [Education and science in Ukraine: innovative aspects]. *Filosofii osvity*. № 1–2. S. 4–15. [in Ukrainian]

11. Kurochka, N. I. (2014). Formy orhanizatsii naukovo-doslidnoi roboty studentiv u vyshchyykh navchalnykh zakladakh [Forms of organizing students' research work in higher education institutions]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky*. № 12 (283). S. 177–183. [in Ukrainian]

12. Ladychenko, V. V. (2018). Orhanizatsiino-pravove zabezpechennia naukovo-doslidnoi roboty studentiv u suchasnykh umovakh [Organizational and legal support for students' research work in modern conditions]. *Pravo Ukrainy*. № 3. S. 135–142. [in Ukrainian]

13. Lokshyna, O. (2022). Stratehiia yevropeiskoho spivrobitnytstva u haluzi osvity i navchannia u 2021–2030 rr. yak yevrointehratsiinyi oriientyr dlia ukrainiskoi osvity. [Strategy for European Cooperation in Education and Training for 2021–2030 as a European integration benchmark for Ukrainian education]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*. № 4. S. 5–17. [in Ukrainian]

14. Naukova diialnist kafedry vsesvitnoi istorii [Scientific activities of the Department of World History]. URL: <http://hnpu.edu.ua/uk/division/naukova-diyalnist-kafedry-vsvesvitnoyi-istoriyi> [in Ukrainian]

15. Naukova diialnist kafedry istorii Ukrainy [Scientific activities of the Department of World History]. URL: <http://hnpu.edu.ua/uk/division/naukova-diyalnist-kafedry-istoriyi-ukrayiny> [in Ukrainian]

16. Naukova diialnist kafedry suspilno-ekonomichnykh dystsyplin i heohrafii [Scientific activities of the Department of Socio-Economic Disciplines and Geography]. URL: <https://sites.google.com/hnpu.edu.ua/kafedra-econom-geografiyi/naukova-diyalnist> [in Ukrainian]

17. Naukova diialnist kafedry teoriyi i metodyky vykladannya suspilno-pravovykh dystsyplin [Scientific activities of the Department of Theory and Methods of Teaching Social

and Legal Disciplines]. URL: <http://hnpu.edu.ua/uk/division/naukova-diyalnist-kafedryteoriyi-i-metodyky-vykladannya-suspilno-pravovoh-dyscyplin> [in Ukrainian]

18. Osvitnia prohrama «Istoriia v zakladakh osvity». Druhiy (mahisterskyi) riven vyshchoi osvity. Haluz znan – A. Osvita. Spetsialnist – A4.03 Srednia osvita (Istoriia ta hromadianska osvita) [Educational program "History in educational institutions". Second (master's) level of higher education. Field of knowledge – A Education. Specialty – A4.03 Secondary education (History and civic education)]. (2025). Kharkiv. URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Osv%D1%96%D1%96_programi/Osvitni_programu_magistr/2025/Istoriya_v_zakladakh_osvitu.pdf [in Ukrainian]

19. Polozhennia pro diialnist studentskoho naukovo-hurtka Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody [Regulations on the activities of the student scientific circle of the Kharkiv National Pedagogical University named after G. S. Skovoroda]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pro_diialnist_naykovogo_gyrtka.pdf [in Ukrainian]

20. Sysoieva, S. O. (2008). Osvita i osobystist v umovakh postindustrialnoho svitu [Education and personality in the post-industrial world]. Khmelnytskyi: KhHPA. 324 s. [in Ukrainian]

21. Sliusarenko, V. V. (2018). Rozvytok doslidnytskoi kultury maibutnix pedahohiv v umovakh innovatsiinoho osvitnoho seredovyscha [Development of research culture of future teachers in an innovative educational environment]. Teoriia i metodyka profesiinoi osvity. Vyp. 12. S. 121–128. [in Ukrainian]

22. Statut Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody (nova redaktsiia) [Statute of the Kharkiv National Pedagogical University named after G. S. Skovoroda (new edition)]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/STATUT%202025.pdf [in Ukrainian]

23. FB storinka SNT fakultetu istorii i prava [FB page of the Faculty of History and Law of the State Technical University]. URL: <https://www.facebook.com/groups/273462361205997> [in Ukrainian]

24. FB storinka fakultetu istorii i prava [FB page of the Faculty of History and Law]. URL: <https://www.facebook.com/groups/5278599615588908> [in Ukrainian]

25. Shtefan, M. A. (2004). Orhanizatsiia naukovo-doslidnoi roboty studentiv [Organization of students' research work]. Kyiv: KNTEU. 138 s. [in Ukrainian]

26. Kuzminska, O., Mazorchuk, M., Morze, N., Pavlenko, V., Prokhorov, A. (2018). Study of Digital Competence of the

Students and Teachers in Ukraine. International Conference on Information and Communication Technologies in Education, Research, and Industrial Applications. Pp. 148–169. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЗЕЛЕНСЬКА Людмила – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету історії і права, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Наукові інтереси: розвиток системи освіти в Україні та провідних країнах світу, інноваційні технології навчання і виховання у вищій школі, формування дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти.

СЕРЯКОВ Сергій – кандидат історичних наук, доцент, координатор грантових проєктів, координатор з наукової роботи факультету історії і права, доцент кафедри всесвітньої історії Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Наукові інтереси: ранньомодерна історія Польщі та України, історія освіти, історія польської історіографії, історія польської діаспори на Слобожанщині.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

ZELENSKA Liudmyla – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Dean of the Faculty of History and Law, Professor of the Department of Educology and Innovative Pedagogy, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Scientific interests: Development of the education system in Ukraine and the world's leading countries, innovative teaching and upbringing technologies in higher education, formation of research competence in higher education students.

SERYAKOV Sergiy – PhD in History, Docent, Grant Coordinator in H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Deputy Dean for Scientific Work of the Faculty of History and Law, Associate Professor in Department of World History H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Scientific interests: Early Modern History of Poland and Ukraine, History of Education, History of Polish historiography, History of Polish diaspora in Slobozhanshchyna.

Стаття надійшла до редакції 03.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 13.03.2026 р.

УДК 378.147:744.9:004.928(477:510)

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-297-303

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ПОТАПЧУК Тетяна –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1680-6976>
e-mail: tatvolod@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИЗАЙНЕРІВ АНІМАЦІЇ: ДОСВІД ВИЩОЇ ШКОЛИ КНР ТА УКРАЇНИ

У статті здійснено ґрунтовний порівняльний аналіз інноваційних підходів до формування професійної компетентності дизайнерів анімації в закладах вищої освіти України та Китайської Народної Республіки. Розкрито сутність проєктувальної компетентності як складного інтегративного утворення, що поєднує в собі художньо-естетичний базис, технологічну грамотність та готовність до інноваційної діяльності в динамічному медіасередовищі.

У роботі деталізовано специфіку китайської моделі підготовки, яка базується на принципах гнучкої тривалості навчання та глибокої інтеграції академічного процесу з виробничими циклами провідних анімаційних студій. Особливу увагу приділено аналізу моделі «3+1» та впровадженню концепції «подвійного режиму навчання», що дозволяє студентам КНР опановувати високотехнологічні інструменти (3D-фрактальну генерацію, хмарний рендеринг, штучний інтелект) у межах реальних індустріальних кейсів.

Водночас висвітлено особливості української вищої школи, де пріоритетним залишається розвиток унікального авторського стилю на фундаменті класичної академічної художньої освіти. Доведено, що впровадження анімації в українських ЗВО має